

Sygn. akt III CZ 8/17

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie ze skargi M. O.
o wznowienie postępowania
w sprawie z wniosku K. O.
przy uczestnictwie M. O.
o podział majątku wspólnego,
zakończoną prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 20 kwietnia 2015 roku, sygn. akt III Ca .../15
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 marca 2017 r.,
zażalenia skarżącego
na postanowienie Sądu Okręgowego w [...] z dnia 8 grudnia 2016 r., sygn. akt III Ca .../16,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 15 września 2016 r. odrzucił skargę o wznowienie postępowania wniesioną przez M.O., uczestnika postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego byłych małżonków. Odpis postanowienia został doręczony pełnomocnikowi skarżącego w dniu 12 października 2016 r. M.O. w dniu 21 października 2016 r. wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 15 września 2016 r. Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 26 października 2016 r. odrzucił to zażalenie. M.O. wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 26 października 2016 r. Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 8 grudnia 2016 r. uchylił własne postanowienie z dnia 26 października 2016 r. i odrzucił zażalenie skarżącego na postanowienie z dnia 15 września 2016 r. Podkreślił, że zażalenie na postanowienie z dnia 26 października 2016 r. było uzasadnione, gdyż w składzie Sądu znalazł się sędzia orzekający w sprawie, której dotyczyła skarga o wznowienie postępowania. Zażalenie na postanowienie z dnia 15 września 2016 r. podlegało jednak odrzuceniu. Ostatnim dniem, w którym zażalenie skarżącego na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi mogło zostać skutecznie wniesione, był dzień 19 października 2016 r. (art. 394 § 2 k.p.c.). Tymczasem zażalenie M.O. zostało sporządzone i nadane w placówce poczty polskiej w dniu 21 października 2016 r. Było zatem spóźnione i podlegało odrzuceniu. W tej sytuacji brak było podstaw do wzywania pełnomocnika uczestnika do złożenia pełnomocnictwa uprawniającego do działania w imieniu mocodawcy przed Sądem Najwyższym. Pełnomocnictwo do działania przed sądem powszechnym uprawnia go jednak do odbioru orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wywołanej skargą o wznowienie.

M.O. wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 8 grudnia 2016 r., zarzucając naruszenie art. 87 ust. 1 i art. 91 k.p.c. przez błędne przyjęcie, iż pełnomocnictwo udzielone pełnomocnikowi przez skarżącego obejmuje z samego prawa umocowanie do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. Powołał się m.in. na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP

142/07 (OSNC 2008, nr 11, poz. 122), zgodnie z którą pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. Zaskarżone zażaleniem orzeczenie o odrzuceniu skargi zostało zatem nadane w terminie niezwłocznie po udzieleniu nowego - szczególnego umocowania pełnomocnikowi przez M.O..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazana przez pełnomocnika procesowego skarżącego uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, nie ma zastosowania w niniejszej sprawie wywołanej wnioskiem o wznowienie postępowania. W art. 91 pkt 1 k.p.c., wśród wymienionych tam łączących się ze sprawą czynności procesowych, nieprzypadkowo bowiem pominięto skargę kasacyjną, zaś wskazano m.in. skargę o wznowienie postępowania. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wspomnianej uchwały wyjaśnił w związku z tym, iż w art. 91 k.p.c. przewidziano jeden wyjątek od zasady, że do zakresu pełnomocnictwa procesowego nie wchodzi czynności procesowe podejmowane po uprawomocnieniu się orzeczenia w znaczeniu wyżej opisanym; zakresem pełnomocnictwa objęta została skarga o wznowienie postępowania. Taki uregulowanie jest zrozumiałe i uzasadnione ze względu na istotę i charakter tego środka prawnego. Zgodnie z art. 399 § 1 k.p.c., skargą objęte jest żądanie wznowienia postępowania, które zakończyło się prawomocnym wyrokiem. Skarga o wznowienie postępowania, nie mając charakterystycznych dla środków odwoławczych cech suspensywności (art. 414 k.p.c.) i dewolutywności (art. 405 k.p.c.), nie może być zaliczana do środków odwoławczych. Brak tych cech czyni nieprzydatną konstrukcję określającą wznowienie postępowania mianem „nadzwyczajnego środka odwoławczego”. Nie jest też powództwem o ukształtowanie prawa, gdyż skarga nie rozpoczyna nowego postępowania, ale stanowi kontynuację procesu zakończonego prawomocnym wyrokiem. Skarga o wznowienie postępowania jest środkiem nadzwyczajnym i wyjątkowym, mającym cechy wspólne ze środkami odwoławczymi oraz cechy odrębne, zbliżające ją do samodzielnych powództw. Wznowienie polega na ponownym rozpoznaniu i rozstrzygnięciu sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem

co do istoty sprawy, jeżeli zachodzą przyczyny oznaczone w ustawie. Skoro skarga o wznowienie postępowania nie nosi wyłącznie cechy charakterystycznej dla środków zaskarżenia, jaką jest uchylenie albo zmiana orzeczenia sądowego, ani nie jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, takim jak skarga kasacyjna, której celem jest wyłącznie uchylenie lub wyjątkowo zmiana prawomocnego orzeczenia, to należy ją kwalifikować jako szczególny środek prawny, w którym tkwią zarówno elementy środka zaskarżenia, jak i powództwa. Skarga o wznowienie postępowania, jak każdy środek zaskarżenia, skierowana jest przeciwko orzeczeniu, zmierza jednak - podobnie jak powództwo - do ponownego rozpoznania sprawy według zasad obowiązujących w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji także wtedy, gdy zaskarżone zostało orzeczenie sądów różnych instancji (art. 405-406 k.p.c.). Skarga o wznowienie jest więc środkiem prawnym o charakterze opozycyjnym i reparatornym, wnoszonym w celu reasumpcji wadliwego procesu i zastąpienia zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym, natomiast skarga kasacyjna jest środkiem o charakterze wyłącznie kontrolnym. Uwagi te można odpowiednio odnieść do skargi o wznowienie przewidzianej w art. 399 § 2 i art. 416¹ k.p.c. W tym tkwi przyczyna wymienienia w art. 91 k.p.c. skargi o wznowienie postępowania jako czynności „łączącej się ze sprawą”. Ustawodawca wyszczególnił ją, a więc wzmocnił znaczeniowe oddziaływanie tego przepisu także dlatego, że charakter skargi jest dogmatycznie skomplikowany, w związku z czym same zabiegi interpretacyjne mogłyby nie gwarantować właściwego odczytania zamierzenia ustawodawcy.

W sprawach o wznowienie postępowania zażalenie do Sądu Najwyższego może być wniesione na podstawie art. 394¹ § 1 i § 3 k.p.c. Zażalenie to nie jest jednak, jak już wyżej wyjaśniono, szczególnym środkiem zaskarżenia. Celem tej instytucji jest dokonanie przez Sąd Najwyższy kontroli instancyjnej określonych orzeczeń sądu drugiej instancji, czyli sprawdzenie ich legalności i zasadności. Płyne stąd wniosek, że zażalenie, o którym mowa, jest środkiem odwoławczym, rozpoznawanym przez Sąd Najwyższy w toku instancji. Do wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego wystarczy więc pełnomocnictwo procesowe, które - zgodnie z art. 91 k.p.c. - obejmuje z samego prawa umocowanie do wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 11 lipca 2014 r., III CZ 29/14, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 56 i z dnia 15 kwietnia 2016 r., I CZ 19/16, niepubl.).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że termin do wniesienia zażalenia na postanowienie tego Sądu z dnia 15 września 2016 r. biegł od dnia doręczenia tego postanowienia pełnomocnikowi skarżącego. Nie jest natomiast trafny pogląd pełnomocnika skarżącego, jakoby bieg tego terminu rozpoczął się po udzieleniu nowego - szczególnego umocowania pełnomocnikowi przez M.O. (w aktach niniejszej sprawy znajduje się „nowe” pełnomocnictwo do reprezentowania skarżącego przed Sądem Najwyższym, jednakże bez daty).

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 1 i § 3 k.p.c.).

kc